

Podnikateľské a technologické inkubátory na Slovensku

Business and technological incubators in SR

Lucia Weisová

Abstract

The article is aimed to evaluate bussiness and technology incubators in Slovakia which support innovative bussiness ideas. They are an appropriate form for starting a bussiness in the event that there are not available the necessary funds or space for rent. The incubators help start-ups to overcome initial barriers and give them the care and suitable starting conditions.

Key words: *Incubators, bussiness*

Úvod

Pojem inkubátor predstavuje súhrnné označenie pre organizácie, ktoré tvoria podporné prostredie priaznivé pre vznik a rozvoj novovytvorených firiem. Tento jav sa postupne začal objavovať vo všetkých častiach sveta. Inkubátory sa používajú ako vitamínová injekcia pre „unavené“ regióny a ako stimulatory kontrakcií alebo „rieky“ proti bolesti pri zrode spin-off firiem univerzít, (Bollingtof-Ulhoi, 2003).

V roku 1959 v štáte New York vznikla Batavia Industrial Center (BIC), ktorá existuje dodnes. Hlavným popudom na jej vytvorenie bola skutočnosť, že po zatvorení veľkej spoločnosti ostalo 80 000 m² voľnej plochy. Pracovník poverený obsadením budovy sa rozhodol, že bude prenajímať malé plochy v budove. Prvou spoločnosťou bola firma, ktorá inkubovala kurence a tak viac – menej zo žartu sa budova začala nazývať inkubátor, (NARSMP, 2010).

Cieľom článku je zhodnotenie inkubátorov vytvorených na Slovensku v rokoch 2002 – 2010.

Materiál a metódy

Článok je spracovaný na základe údajov dostupných z Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania. Článok sa tiež opiera o názory autorov z danej problematiky a z informácií o jednotlivých inkubátoroch na základe ich webových stránok.

Výsledky

1. Výhody inkubátorov na Slovensku

V 90-tych rokoch 20. storočia prebiehali medzi vedcami diskusie ohľadom identifikácie „výkonu“ inubátorov, nebol však vytvorený žiadny hodnotiaci rámec, (Aerts-Matthyssens-Vandenbemp, 2004). Hlavnou príčinou boli najmä dva problémy. Prvý sa týkal nezrovnalostí pokiaľ ide o definíciu „výkonu“ inkubátora a o to ako má byť meraný a hodnotený. Druhý poukazoval na vedecké štúdie, ktoré boli zamerané najmä na výsledky bez spojitosti s tým ako treba inkubátory riadiť a organizovať ich inkubačné procesy.

Vo všeobecnosti inkubátor vytvára „podporné prostredie pre začínajúce firmy“ (Bergek-Normann, 2007), pričom hlavnými výhodami inkubátorov sú:

- zdieľané kancelárske priestory, ktoré sú prenajaté na základe viac či menej priaznivých podmienok pre proces inkubácie a „inkubovaných“,
- zásoba spoločných podporných služieb na zníženie režijných nákladov,
- odborná podpora podnikania alebo pomoc ("trénovanie"),

- prístup k sieti, vnútornej alebo vonkajšej.

Na Slovensku je systém podpory malých a stredných podnikov v porovnaní s Európou vo fáze rozbiehania. Vhodne fungujúca sieť inkubátorov, ktorá by poskytovala vhodné priestory a komplexné služby pre začínajúcich podnikateľov zatiaľ nie je dostatočne rozvinutá. Napriek tomu je možné konštatovať, že inkubátory na Slovensku dosiahli za posledné roky značný rozvoj. V tabuľke 1 je uvedený zoznam inkubátorov na Slovensku, ich kapacita v m², percentuálna obsadenosť, počet inkubovaných spoločností a počet vytvorených pracovných miest.

Tabuľka 1 Inkubátory na Slovensku

Názov inkubátora	Kapacita v m ²	% obsadenosť	Počet inkubovaných spoločností	Počet vytvorených pracovných miest
<i>Univerzitný technologický inkubátor STU Bratislava</i>	780	80	12	45
<i>Inkubátor Malacky</i>	2412	83	24	65
<i>Technologický inkubátor INOVATECH Sládkovičovo</i>	1159	57	10	36
<i>Podnikateľský inkubátor Handlová</i>	951	76	12	42
<i>Technologický inkubátor Prievidza</i>	1084	-	22	-
<i>Podnikateľský inkubátor a technologické centrum Banská Bystrica</i>	1066	81	14	43
<i>Technologický inkubátor VTP Žilina</i>	770	89	34	99
<i>Podnikateľský inkubátor Rožňava</i>	1877	73	12	76
<i>Inkubátor Moldava nad Bodvou</i>	735	55	11	14
<i>Podnikateľský inkubátor Spišská nová Ves</i>	1973	86	8	13
<i>Podnikateľský inkubátor Gelnica</i>	2600	96	6	126
<i>Technologické inkubátorové centrum Prešov</i>	898	99	12	31

zdroj: vlastné spracovanie

1.1. Typy inkubátorov

Za posledné roky sa ukázalo, že slovenské inkubátory sa nezaobídu bez podpory akademického sektora, previazanosti vedy a výskumu na prax a rizikového kapitálu, preto sú na Slovensku najrozšírenejšie dva typy. Podnikateľský inkubátor predstavuje organizáciu, ktorá systemizuje proces vytvárania nových úspešných firiem poskytnutím priestorov a úplného, integrovaného rozsahu služieb. Technologický inkubátor podporuje transfer technológií z vedecko-výskumného a univerzitného prostredia do podnikateľskej praxe prostredníctvom vytvárania nových inovatívnych spoločností orientovaných na technológie. Inkubátory sa vo všeobecnosti delia podľa zamerania činností a firiem, ktoré podporujú, prípadne podľa ich vlastného zamerania, lokalizácie a pod. Okrem dvoch najrozšírenejších typov na Slovensku existujú aj nasledovné:

- pracovný inkubátor

- inkubátor 2. generácie
- virtuálny inkubátor
- viacúčelový inkubátor
- špecializovaný inkubátor
- zmiešaný inkubátor
- výrobný inkubátor
- servisný inkubátor
- "pred-inkubátor"

2. Služby poskytované inkubátormi

Služby poskytované inkubátormi sa menia v závislosti od jeho typu, špecializácie, kapacít a dopytu. Ďalej sa inkubátory prispôbujú regionálnym požiadavkám, miestnej úrovni rozvoja a štruktúre miestneho podnikateľského prostredia. Všetky tieto služby sú zabezpečované kombináciou interných zdrojov inkubátora a externých dodávateľov a partnerov. Medzi základné služby inkubátora patria nasledovné:

- prenájom nebytových priestorov
- informačné služby
- poradenské služby

Podnikatelia v predinkubačnej dobe majú možnosť využiť služby inkubátora na splnenie všetkých podmienok pre vstup do inkubátora. Tieto služby poskytuje inkubátor zadarmo alebo za úhradu. Škála poradenských a informačných služieb je uvedená v tabuľke 2.

Tabuľka 2 Služby poskytované inkubátormi

Služba	Špecifiká služieb
<i>Podnikateľské poradenstvo</i>	Podpora pri spracovaní podnikateľského plánu, poradenstvo pri prvých krokoch pri zakladaní spoločnosti, živnosti, zhodnotenie trhového potenciálu klienta, definovanie všeobecnej marketingovej stratégie, definovanie cieľovej klientely, zhodnotenie firmy z finančno - ekonomického hľadiska.
<i>Manažérske poradenstvo</i>	Poradenstvo v oblasti manažmentu spoločnosti, manažmentu technológií a inovácií, právne a finančné poradenstvo, poradenstvo pri znižovaní nákladov, finančná reštrukturalizácia.
<i>Právne poradenstvo</i>	Poradenstvo týkajúce sa vypracovania inkorporačných dokumentov v závislosti od právnej formy adresáta, zastupovanie pred okresným súdom (obchodný register), živnostenským úradom a daňovým úradom z hľadiska registrácie, konzultačno-poradenský servis, príprava a aktualizácia zmlúv súvisiacich s predmetom činnosti, príprava podkladov a návrhov zmluvných dokumentov, vypracovávanie právnych rozborov a analýz, príprava pracovno-právnych zmlúv a podkladov, príprava zmlúv a podkladov pre dodávateľov.
<i>Účtovné poradenstvo</i>	Spracovanie dokladov a evidencie, ročnej účtovnej závierky, analýzy finančnej situácie spoločnosti, vedenie mzdovej evidencie, poskytovanie všeobecného ekonomického poradenstva a poradenstva v oblasti účtovníctva.
<i>Daňové poradenstvo</i>	Ekonomické poradenstvo v daňovej a účtovnej oblasti podľa požiadaviek klienta, spracovanie podkladov a daňového priznania k dani z pridanej hodnoty, prípravu príslušných podkladov a vypracovanie daňového priznania k dani z príjmov, motorových vozidiel a dani z nehnuteľností.

Finančné poradenstvo	Konzultácia a podpora pri získavaní financií na začatie či rozvoj podnikania, nákup technológií, tvorba optimálnych finančných podmienok pre podnikanie, refinancovanie nepriaznivých pôžičiek, vyhľadávanie inštitucionálnych a strategických investorov.
Webové kampane	Bannerové prezentácie, mediálne plánovanie bannerovej kampane, obsahovej prezentácie, plánovanie kampane eTarget, Google AdWords a iné.
Podpora pri získavaní grantov, pôžičiek a finančných príspevkov	Vypracovanie projektov, konzultácia v oblasti grantových schém a zvýhodnených úverov, poskytovanie informácií a poradenstvo o aktuálnych programoch v rámci fondov EU, príprava projektu pre štrukturálne fondy, poradenstvo pri spolufinancovaní projektov, podpora pri kofinancovaní štrukturálnych fondov vrátane vytvárania súkromných a verejných fondov, poradenstvo pri štruktúrovaní financovania investícií do rozvoja spoločnosti vyhľadávanie súkromných investorov a podpora pri získavaní úverových zdrojov.
Ekonomicko-technologický prieskum	Podpora inovačných MSP so záujmom zvýšenia vlastnej inovatívnosti a konkurencieschopnosti prostredníctvom implementácie nových technológií v ich výrobných procesoch alebo poskytovaní služieb.
Podpora pri účasti na výskumno-vývojových programoch	Rozširovanie informácií, príprava, kontrola návrhov výskumno-vývojových projektov a ich manažment, hľadanie partnerov pre európske výskumno-vývojové programy.
Komericializácia výsledkov výskumno-vývojových programov	Výber vhodných technológií, ich implementácia do praxe, prenos výsledkov výskumno-vývojových aktivít do priemyselnej oblasti.
Marketing technológií	Priamy marketing využívajúci európske siete a marketing založený na elektronickej databáze a systéme prepojenia ponuky a dopytu po technológiách.
Ochrana duševného vlastníctva	Portfólio patentov, ochranných známk, dizajnov a úžitkových vzorov, rovnako ako autorské a literárne diela, počítačové programy,čidatabázy.
Regionálne inovačné stratégie	Vytvorenie regionálnych inovačných stratégií a inovačných systémov zameraných na samosprávne regióny, vrátane rozvoja klastrov, poradenstvo pri tvorbe inovačnej infraštruktúry, tvorba inkubátorov, technologických centier a vedecko-technologických parkov.
Sprostredkovanie kontaktov (networking)	Kontakty poskytuje inkubátor začínajúcim podnikateľom na požiadanie. Tiež sprostredkujú kontakty a partnerov v rámci európskych sietí, (napr. European Innovation Relay Centres Network, European BIC Network, Innovation Centres in Eastern and Central Europe, Science Parks and Innovation Centers Expert Network, PAXIS Network a iné).
Vstup na európske trhy	Podpora pri prenikaní na európske trhy prostredníctvom využitia Európskej siete podnikateľských a inovačných centier a európskej siete Centier prenosu inovácií, EuroInfo centier, SOPK.
Cielené medzinárodné stretnutia spoločností	Stretnutia zamerané na vytvorenie platformy pre vzájomnú spoluprácu medzi spoločnosťami, ktoré sa snažia o expanziu na zahraničné trhy, inováciu technologického procesu a rozvoj vzájomných partnerstiev.
Služby pre zahraničné spoločnosti v investičnom poradenstve	Vyhľadávanie lokality, právne a finančné poradenstvo, identifikácia miestnych spoločností, nábor pracovných síl, predinvestičné aktivity, sprostredkovanie zmluvnej výroby, technická spolupráca, podpora pri tvorbe joint venture.

zdroj: vlastné spracovanie

3. Finančná podpora inkubátorov

Program „Podpora malých a stredných podnikov prostredníctvom siete inkubátorov“ a metódy Research-based spin-off bol vyhlásený Ministerstvom hospodárstva SR na základe uznesenia vlády SR č. 669/2001 a spolufinancuje sa z projektu PHARE–SR 9906 a SK0009. Metóda Research-based spin off vytvára vhodné podmienky na využívanie výstupov výskumu a vývoja, patentov, priemyselných a úžitkových vzorov v prepojení na vedecké a technické inštitúcie. Táto metóda sa zaoberá odborným vedením projektu, poskytnutím cenovo vhodných priestorov na realizáciu administratívnych služieb, mentorstva a odborného poradenstva ako aj poskytnutím štartovacieho kapitálu. Tabuľka 3 uvádza prehľad možností finančnej podpory.

Tabuľka 3 Finančná podpora MSP

Mikropôžičkový program	Program je určený na začatie, stabilizovanie a rozvoj podnikateľskej aktivity a na preklenutie dočasných problémov pri financovaní podnikateľskej činnosti malých podnikateľov s počtom zamestnancov maximálne 49, mikropôžičku v maximálnej výške 50 000 eur môže dostať existujúci alebo začínajúci podnikateľ so sídlom podnikania na území Slovenskej republiky.
Podnikateľskí anjeli (Business Angels)	KPAS je neformálnou iniciatívou Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania, Združenia mladých podnikateľov Slovenska a Hospodárskych novín, združuje popredných najmä slovenských podnikateľov a manažérov, ktorí majú záujem investovať svoje skúsenosti, čas a peniaze do nádejných podnikateľských zámerov.
Rizikový kapitál	Podnikateľ prijímajúci rizikový kapitál musí byť pripravený na niekoľkoročný vzťah medzi nim a investorom, ktorý za poskytnutie určitého objemu finančného kapitálu, ale aj času a úsilia nadobúda dohodnutý podiel na vlastnom imaní spoločnosti.
Fondy rizikového kapitálu Fondu fondov, s.r.o.	Fond fondov, s.r.o. (dcérska spoločnosť NARMSP) zastrešuje v súčasnosti fungovanie siedmych fondov rizikového kapitálu s rozdielnymi investičnými stratégiami, všetky fondy boli vytvorené z verejných zdrojov, t. j. zo zdrojov PHARE a čiastočne zo zdrojov štátneho rozpočtu, spoločnosť poskytuje finančné prostriedky rizikového kapitálu vkladané investorom do vlastného imania nekótovaných spoločností.
Štrukturálne fondy	NARMSP v programovom období 2007 - 2013 plnila úlohu implementačnej agentúry prostredníctvom Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, opatrením 1.1 zameraným na inovácie a technologické transfery.
Európsky investičný fond - projekt Jeremie	Projekt Jeremie poskytne firmám garanciu na bankový úver až do výšky 80 percent, budú ho môcť využiť firmy maximálne s 250 pracovníkmi.
Úvery SZRB, a.s.	Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s. poskytuje úvery ako formu priameho úveru na realizáciu podnikateľských zámerov začínajúcich aj existujúcich malých podnikateľov, MIKROúver sa poskytuje vo forme štandardného úveru v maximálnej výške 50 000 Eur, ktorý môže klient čerpať jednorazovo alebo postupne.
Mikropôžičkový program zameraný na rozvoj vidieka	Začínajúci podnikatelia s podnikateľským oprávnením, mladí ľudia podnikajúci menej ako 18 mesiacov v baskobystrickom a žilinskom kraji sa môžu uchádzať o mikropôžičku vo výške od 995,82 eur do 4 979,09 eur v neziskovej organizácii - Vidiecka organizácia pre komunitné aktivity.
Nadácia INTEGRA a Projekt HappyHand	Projekt Podpora podnikania žien - HappyHand je zameraný na ženy na začiatku podnikania, alebo v etape už rozbehnutých podnikateľských aktivít. Projekt podpory zahŕňa školenia a tréningy, semináre a workshopy, poradenstvo, mentoring a pomoc v prístupe na trh.

zdroj: vlastné spracovanie

Mapa inkubátorov na Slovensku

zdroj: NADSME

Záver

Malé a stredné podniky sú na Slovensku podporované prostredníctvom viacerých foriem podpory, pričom jednou z nich je aj vytváranie sietí inkubátorov na lepšie a ľahšie začlenenie sa podnikov na trh. Na Slovensku prevažujú podnikateľské a technologické inkubátory, ktoré poskytujú podnikateľom viacero výhod ako napríklad znižujú režijné náklady, poskytujú odbornú pomoc, poskytujú prístup k vnútornej alebo vonkajšej sieti formou spolupráce s potenciálnymi zákazníkmi, partnermi, vedcami z univerzít za účelom výmeny skúseností, znalostí a informácií, ktoré sú dôležité pre novovytvorené podniky. Celoslovenská sieť inkubátorov predstavuje priestorovú kapacitu 17 500 m², na fungovanie inkubátorov bolo doteraz vynaložených 20 mil. Eur z Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania a 890 tis. Eur z Programu „Podpora malých a stredných podnikov prostredníctvom siete inkubátorov“ na spolufinancovanie časti prevádzkových nákladov.

Abstrakt

Článok je zameraný na zhodnotenie podnikateľských a technologických inkubátorov na Slovensku, ktoré podporujú inovatívne podnikateľské nápady. Sú vhodnou formou pre začatie podnikania v prípade, že existuje podnikateľský zámer, na ktorý však nie sú k dispozícii potrebné finančné prostriedky alebo priestory na prenájom. Inkubátory pomáhajú začínajúcim podnikateľom prekonať prvotné prekážky a poskytnúť im tak starostlivosť a vhodné štartovacie podmienky.

Kľúčové slová: Inkubátory, podnikanie

Literatúra

1. AERTS, K. - MATTHYSSENS, P. - VANDENBEMP, K., 2004, *Critical role and screening practices of European business incubators*, L84, L85, M13, O31 and O32
2. BERGEK, A. - NORRMAN, CH., 2007, *Incubator best practice: A framework*, Elsevier, Science direct, 2008

3. BØLLINGTOFT, A. - ULHØI, J. , 2003, *The networked business incubator—leveraging entrepreneurial agency?*, Journal of Business Venturing 20 (2005) 265–29
 4. NARSMP, 2010, [cit. 1-5-2012] dostupné na internete: <http://www.nadsme.sk/sk/content/inkubatory>
-

Adresa autora:

Ing. Lucia Weisová, Katedra európskych politík Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, Mariánska ulica 10, tel. č. 037/6415033, email: wajskaa@gmail.com

Oponent: Ing. Ivan Takáč, PhD.